

GIỚI THIỆU SÁCH

LÍ LUẬN VỀ TÔN GIÁO VÀ
TÌNH HÌNH TÔN GIÁO Ở VIỆT NAM

GS. Đặng Nghiêm Vạn,
Nxb. Chính trị Quốc gia,
Hà Nội, 2001, 358 trang.

Nghiên cứu Tôn giáo là một lĩnh vực còn mới mẻ ở Việt Nam. Tuy nhiên sau 10 năm chính thức triển khai bộ môn khoa học này, các nhà khoa học Việt Nam bước đầu đạt được những thành tựu đáng khích lệ. Một trong số những người đặt nền móng cho bộ môn tôn giáo học ở Việt Nam là GS. Đặng Nghiêm Vạn. Ông đã có nhiều công trình nghiên cứu về dân tộc, văn hóa và tôn giáo. Cuốn sách mới nhất của ông vừa được Nhà xuất bản Chính trị quốc gia cho ra mắt bạn đọc: *Lí luận về tôn giáo và tình hình tôn giáo ở Việt Nam*. Đây là công trình tổng luận kết quả nghiên cứu của các đề tài khoa học cấp Nhà nước KX 04 - 08 và KHXH 04 - 06 do ông làm chủ nhiệm và những thành tựu nghiên cứu của bản thân ông trong nhiều năm qua.

Cuốn sách gồm 6 phần: **Phần 1:** *Đôi tượng của tôn giáo;* **Phần 2:** *Yếu tố cấu thành một hình thức tôn giáo;* **Phần 3:** *Nhu cầu, vai trò và diễn biến tôn giáo trong đời sống;* **Phần 4:** *Đặc điểm tình hình tôn giáo Việt Nam;* **Phần 5:** *Đặc trưng và vai trò của các tôn giáo cụ thể ở Việt Nam;* **Phần 6:** *Chính sách tôn giáo.* Trong danh mục *Tài liệu tham khảo*, ngoài các tác phẩm kinh điển của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, các văn kiện của Đảng Cộng sản Việt Nam và các văn bản Nhà nước về tôn giáo ta còn thấy hơn 100 tên sách của các nhà nghiên cứu trong và ngoài nước. Điều này cho thấy sự chuẩn bị công phu, tinh thần làm việc say mê, nghiêm túc của tác giả.

Phần 1, tác giả khái quát diễn trình tôn giáo qua lịch sử, điếm qua những định nghĩa tôn giáo nói chung về phương diện từ nguyên học, sau đó xem xét đôi tượng nghiên cứu của tôn giáo.

Phần 2 bắt đầu bằng những phân tích về tín ngưỡng hay niềm tin tôn giáo, từ đó tác giả đi sâu vào những vấn đề căn bản nhất của tôn giáo: nội dung tôn giáo, những hành vi tôn giáo và tổ chức tôn giáo. Đồng thời ở đây, tác giả đưa ra một giải pháp cho vấn đề vốn gây nhiều tranh cãi: một định nghĩa dứt khoát về mê tín.

Phần 3, trên cơ sở những phân tích về bản chất và yếu tố cấu thành của tôn giáo tác giả đưa ra một định nghĩa tương đối đầy đủ về tôn giáo. Từ đó, tác giả trình bày những vấn đề tiếp theo: về nhu cầu tôn giáo, vai trò văn hóa xã hội của tôn giáo, diễn biến và xu thế của tôn giáo trong bối cảnh toàn cầu hoá.

Phần 4, tác giả cung cấp một cái nhìn tổng quan về diễn biến và tình hình tôn giáo Việt Nam qua lịch sử và dành khá nhiều cho tình hình tôn giáo Việt Nam hiện nay chủ yếu lấy từ kết quả điều tra xã hội học do Viện Nghiên cứu Tôn giáo thực hiện. Ở đây, qua việc tổng hợp, so sánh các số liệu cụ thể, tác giả đã nêu ra những kết luận đáng chú ý: *Phần đông người Việt Nam hiện nay có nhu cầu tôn giáo nhưng mức độ đậm nhạt khác nhau; Niềm tin tôn giáo ở bộ phận Kitô giáo rõ ràng đậm hơn bộ phận không Kitô giáo; Giải quyết vấn đề trần tục, người Việt Nam ít phụ thuộc vào niềm tin tôn giáo.*

Trong phần 5 tác giả trình bày hai vấn đề chính. Vấn đề thứ nhất là vai trò của các tôn giáo cụ thể ở Việt Nam hiện nay, trong đó tác giả đưa lên đầu việc trình bày một quan điểm còn tranh luận: Sự tồn tại một hệ thống tôn giáo dân tộc: đạo thờ Tổ tiên. Vấn đề thứ hai là đặc trưng tôn giáo Việt Nam trong giai đoạn hiện nay. Theo tác giả, đời sống tôn giáo Việt Nam hiện nay được vận hành bởi 7 đặc trưng cơ bản, chẳng hạn như: *Xu thế hoà nhập mà không hợp nhất; Khó phân biệt được cái thiêng và cái tục; Vai trò phụ nữ trong đời sống tôn giáo thể hiện rõ rệt; Tôn giáo Việt Nam trước sau vẫn giữ được bản sắc dân tộc...*

Phần 6, sau khi trình bày chung về chính sách tôn giáo, tác giả đi đến vấn đề chính sách tự do tôn giáo ở Việt Nam. Ở đây, tác giả khẳng định về một chính sách tự do tôn giáo luôn luôn được quán triệt, trước sau như một ở Việt Nam, đồng thời đưa ra những đề nghị cho việc thực hiện tốt chính sách tôn giáo hiện nay, đó là: thứ nhất, phải đặt việc giải quyết vấn đề tôn giáo trong vấn đề dân tộc; thứ hai, muốn giải quyết tốt vấn đề tôn giáo phải đặt nó trong vấn đề văn hóa.

Tóm lại, với một bố cục hợp lí, trình bày lí luận chặt chẽ kết hợp với thực tiễn sinh động được minh họa bằng những số liệu cụ thể của các cuộc điều tra xã hội học trên nhiều vùng trong cả nước, hi vọng cuốn sách sẽ là một tài liệu tham khảo bổ ích đối với những người nghiên cứu và hoạt động trên lĩnh vực tôn giáo học./.

HOÀNG CHUNG